

Лещук Галина Василівна

*доктор економічних наук,
професор кафедри кафедри обліку і аудиту,
ДВНЗ Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ В УПРАВЛІННІ БУХГАЛТЕРСЬКИМИ РИЗИКАМИ

Сучасні особливості господарювання вітчизняних підприємств в умовах пандемії COVID-19 зумовлюють необхідність формування та забезпечення належної системи економічної безпеки, яка є невід'ємною складовою загальної стратегічної концепції діяльності будь-якого підприємства. Загалом результативність фінансово-господарської діяльності підприємства залежить від якості, достовірності та своєчасності інформації, яка створюється на самому підприємстві та надходить до нього ззовні. Забезпечення виконання даної умови дозволяє коректно визначити основні економічні та правові умови господарювання кожного підприємства, контролювати й ефективно використовувати наявні ресурси. Тобто розвиненість інформаційної складової безпосередньо впливає на ефективність управління підприємством. В даному контексті бухгалтерський облік як інформаційна система надає можливість формування повної та об'єктивної інформації про господарюючий суб'єкт й забезпечує користувачів інформацією про реальну модель фінансово-господарської діяльності економічних суб'єктів.

Концептуальне підґрунтя обліково-аналітичного забезпечення в системі управління становить сукупність інформації про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, яка дозволяє здійснювати системне й комплексне оцінювання, аналізування та прогнозування різноманітних економічних явищ й процесів для розроблення і прийняття ефективних управлінських рішень.

Від так підсистемою управління підприємством в умовах постійних флуктуацій зовнішнього середовища функціонування є ризик-менеджмент, що забезпечує сталий розвиток господарюючого суб'єкта. Поєднання стратегічного і тактичного компонентів управління ризиками неможливе без належного рівня обліково-аналітичного забезпечення. Саме бухгалтерський облік, аналіз та контроль забезпечують методологічну основу управління складними процесами операційної діяльності, надають користувачам достовірну та неупереджену інформацію про факти господарського життя, що здатні вплинути на ступінь загроз від ризиків різних видів діяльності.

Водночас, на думку Г. Ткачук, ідентифікація ризиків і пов'язаних із ними потенційних загроз бізнесу, у т. ч. мінімізація ризиків, пов'язаних із недостовірною обліковою інформацією, є основним завданням обліково-аналітичного забезпечення підприємства [1, с. 82].

Обліково-аналітичне забезпечення повинне формуватися на прозорій основі, що вимагає від системи бухгалтерського обліку подання якісно нових інформаційних ресурсів, які задовольняють прогностичні інформаційні потреби провідної зацікавленої клієнтури, інвесторів, кредиторів. Обліково-аналітичне забезпечення, з одного боку, готує проект рішення, а з іншого – регламентує перелік управлінських дій суб'єкта господарювання, який обирає особа, яка приймає рішення, внаслідок аналізу можливих варіантів вирішення проблеми в умовах обмеження господарських ресурсів [2, с. 152].

При цьому слід пам'ятати, що управління ризиками – це складна й динамічна галузь економічної науки, яка склалася як об'єктивний процес, покликаний запобігти ймовірним негативним (деструктивним) наслідкам впливу різноманітних економічних явищ та процесів на стан і кінцеві результати підприємницької діяльності [3, с. 180].

В умовах нестабільності економічної ситуації в країні проблема управління ризиком є перманентною для будь-якого підприємства протягом усієї його діяльності, тому правильне оцінювання ситуації і вибір методу

управління, спрямовані на зниження ризику, є важливими інструментами в досягненні економічних цілей і бажаного результату [4, с. 283].

Саме тому обліково-аналітичне забезпечення в управлінні бухгалтерськими ризиками повинно бути спрямоване на:

- системне аналізування внутрішніх і зовнішніх джерел та причин ризиків, тобто подій, що обтяжені ризиком й наслідки цих подій за визначеними сферами діяльності;
- комплексне аналізування результатів впливу ризикових подій на цілі та стратегію підприємства, зокрема, збиток, ймовірність, вірогідність, тяжкість, можливість регулювання, керованість тощо;
- прогнозування майбутніх ризикових подій, що можуть ймовірно вплинути на цілі та стратегію підприємства;
- оцінювання перешкод в управлінні ризиками підприємства.

У сучасних умовах господарювання вплив факторів пандемії COVID-19 на функціонування вітчизняних підприємств необхідно трактувати як зовнішні загрози в системі їх економічної безпеки. Від так вітчизняні підприємства стикнулись із достатньо критичним рівнем ризиків, тобто недотриманням виручки, в результаті відбувається компенсування збитків за власний рахунок. Чимала кількість суб'єктів господарювання стикнулася із катастрофічним рівнем ризику, тобто банкрутство.

Загалом обліково-аналітичне забезпечення на підприємстві при управлінні бухгалтерськими ризиками підприємства повинно: забезпечувати стійкий фінансово-економічний розвиток підприємства; визначати оптимальні критерії використання наявних ресурсів на підприємстві; забезпечувати фінансову стійкість і подолання існуючих та можливих внутрішніх і зовнішніх загроз підприємства; забезпечувати прийняття оптимальних управлінських рішень на основі аналітичної інформації, яка надається системою бухгалтерського обліку; забезпечувати постійний контроль за здійсненням економічної безпеки підприємства як в цілому так і в частині бухгалтерського обліку [5, с. 490].

Оскільки особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві концептуально ґрунтуються на сформованій обліковій політиці, тому ефективність останньої повинна становити чітко сформовані та продумані її складові, які в свою чергу будуть відображати систему ведення бухгалтерського обліку, оподаткування та загалом управління підприємством.

Загальноприйнятими методами мінімізування рівня ризиків в бухгалтерському обліку є розподіл ризику, страхування, одержання додаткової інформації, створення резервів, диверсифікація та лімітування. Від так для при обліково-аналітичному забезпеченні в управлінні бухгалтерськими ризиками доцільно застосовувати комплексне імплементація даних методів, при цьому особливу увагу необхідно приділяти системі внутрішнього страхування. Окрім цього ефективним інструментом при мінімуванні бухгалтерських ризиків є проведення системних та комплексних профілактичних заходів, що можуть полягати в уникненні, мінімізації, диверсифікації чи лімітуванні.

Отже, доцільно виокремити наступні рекомендації щодо обліково-аналітичного забезпечення в управлінні бухгалтерськими ризиками:

- максимальне використання методу попередження (передбачення), тобто прогнозування стану зовнішнього середовища, а також методу дисипації, тобто диверсифікації збуту, постачання, інвестицій чи навіть сфер бізнесу;
- створення резервних фондів, тобто певної частини фінансових ресурсів для забезпечення подолання негативних фінансово-господарських наслідків;
- недопущення переходу порогових значень для більшості основних індикаторів економічної безпеки і недопущення появи ознак незворотності спаду виробництва та часткової втрати потенціалу;
- використання нерозподіленого прибутку як резерву для ліквідації негативних наслідків окремих ризиків в бухгалтерському обліку;
- формування страхового фонду підприємства відповідно до вимог Статуту та Наказу про облікову політику підприємства.

Таким чином, сучасні ризики – абсолютно невід’ємна складова функціонування суб’єктів господарювання й особливо в умовах пандемії

COVID-19. Тому важливим напрямом обліково-аналітичного забезпечення в управлінні бухгалтерськими ризиками повинно бути системне та комплексне збирання і накопичення інформації про можливі ризики, характер їх прояву, витрати на їх запобігання та вплив на фінансові результати діяльності підприємства. При цьому особливу увагу необхідно приділяти інформаційному забезпеченні при управлінні ризиками, що в свою чергу залежить від облікової політики підприємства, систем бухгалтерського обліку, фінансової і внутрішньої звітності. Саме тому ефективність функціонування вітчизняних підприємств в умовах пандемії COVID-19 повинна ґрунтуватись на системному, своєчасному та комплексному оцінюванні можливостей суб'єкта господарювання протидіяти загрозам та сучасним викликам.

Література:

1. Avanesova N., Chuprin Y. Enterprise economic security: essential characteristics of the concept. Innovative technologies and scientific solutions for industries. 2017. № 1(1). P. 98–102.
2. Тарасова Т. О., Черчата А. О., Ставерська Т. О. Обліково-аналітичне забезпечення ризик-менеджменту в умовах сталого розвитку підприємства. Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. 2019. № 2. С. 142-153.
3. Ткачук Г. Ідентифікація економічних ризиків в обліково-аналітичній системі підприємства. Економіка харчової промисловості. 2015. Вип. 4. Т. 7. С. 80–88.
4. Вербицька І. І. Ризик-менеджмент як сучасна система управління ризиками підприємницьких структур. Сталий розвиток економіки. 2013. № 5 (22). С. 282–291.
5. Утенкова К. О. Концептуальні засади обліково-аналітичного забезпечення управління механізмом економічної безпеки аграрного сектора. Агросвіт. 2020. № 16. С. 32–41.